

Nr 929

Av herr von Sydow m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 194, med förslag rörande beredskapslagring av olja.

(Lika lydande med motion nr 768 i Första kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 194 framlägges ett program för beredskapslagringen av olja för tiden 1963—1969. Mot bakgrunden av den beräknade konsumtionstillväxten och vårt därav betingade ökade beroende av oljeimporten föreslår departementschefen en relativt kraftig förstärkning av vår oljeberedskap. Kostnaderna för denna beräknas under perioden uppgå till 783 milj. kr., vartill kommer 29 milj. kr. för lagringen av fasta fossila bränslen. Lagringsskyldigheten skall liksom hittills åvila oljehandeln samt vissa storkonsumenter. Den på de lagringsskyldiga belöpande andelen av kostnadsansvaret för beredskapen föreslås emellertid bli icke oväsentligt höjd.

Vi delar helt oljelagringskommitténs uppfattning att en tillfredsställande beredskapslagring av olja är en huvudförutsättning för vårt lands försörjningsmöjligheter i en kris eller avspärrningssituation. Vi hälsar därför med tillfredsställelse att departementschefen föreslår en lagerutbyggnad i enlighet med kommitténs alternativ III, vilket måste anses borga för en relativt tillfredsställande beredskap även beträffande petroleumprodukterna.

När alltså en betydande utbyggnad av vår oljeberedskap förestår och denna i väsentligt ökad omfattning föreslås bli finansierad av oljekonsumenterna, förtjänar, enligt vår uppfattning, de lagringsskyldiga storkonsumenternas situation speciell uppmärksamhet, särskilt som dessa redan under innevarande lagringsperiod burit en svårare ekonomisk belastning än övriga konsumenter. För storkonsumenterna innebär förslaget en ökning av deras kostnadsandel från nuvarande 40 % till drygt 50 %.

I propositionen uttalar departementschefen att energiskatten efter införandet av den allmänna varuskatten skulle ännu klarare än tidigare framstå som en integrerad del av systemet av indirekta skatter. I anledning av detta uttalande vill vi framhålla, att frågan om energiskatten lämpligen bör stå öppen i avvaktan på de undersökningar rörande den indirekta beskattningens utformning som utföres av den allmänna skatteberedningen.

Vi vill inledningsvis erinra om att praktiskt taget alla de remissinstan-

ser, som uttalat sig i finansieringsfrågan, visat förståelse för de lagringskyldigas svårigheter och ställt sig kritiska till kommitténs finansieringsförslag, på vilket propositionen i huvudsak bygger.

När den nya oljelagringsförordningen 1957 beslutades, hade oljehandeln åtagit sig att svara för 40 % av kapitalkostnaderna för sina tvångslager. Dessa utgifter skulle handeln ha rätt att uttaga av konsumenterna genom pristillägg på oljan. Samtidigt infördes lagringsskyldighet jämväl för vissa storkonsumenter — främst industriföretag. Dessa ålades att svara för en motsvarande andel av sina lagerkostnader. De finansiella svårigheter, som detta kunde medföra, skulle — enligt departementschefen — undanröjas genom att lagringsskyldiga storkonsumenter erhöi en mot de egna lagringskostnaderna svarande prisreduktion vid sina oljeinköp. Konsumenterna skulle således, om de inte själva var lagringspliktiga, få vidkännas ett pristillägg: konsumenter med lagringsskyldighet skulle slippa detta tillägg, men i gengäld bestrida 40 % av kapitalkostnaderna för sina egna lager. Vid riksdagsbeslutet utgick man sålunda ifrån att kapitalkostnaderna för oljeberedskapen skulle fördelas lika på oljeförbrukarna.

Denna huvudförutsättning för storkonsumenternas deltagande i kapitalfinansieringen har under innevarande lagringsperiod knappast uppfyllts. Som Sveriges industriförbund understrukit, har konkurrensförhållandena inom oljebranschen varit sådana, att de lagringsskyldiga konsumenterna endast i undantagsfall erhållit speciella rabatter på den grund att de hållit egna tvångslager. Oljeberedskapen har alltså för dessa konsumenter under den gångna perioden inneburit en relativt sett väsentligt svårare ekonomisk belastning än för konsumenter utan egen lagringsskyldighet. Det finns ingen anledning att förmoda, att förhållandena kommer att gestalta sig annorlunda under kommande lagringsperiod.

Redan under innevarande lagringsperiod har storkonsumenternas utgifter för oljeberedskapen inneburit en kännbar ekonomisk belastning. De lagringspliktiga industriföretagen har nämligen i de flesta fall icke haft någon möjlighet att ta ut sina kostnader för denna av sina köpare. Den utomordentligt hårda konkurrensen på världsmarknaden har för exportindustriens del helt omöjliggjort en sådan kostnadsövertäckning. Även på hemmamarknaden har konkurrensläget starkt försvårat en övertäckning. Departementschefen bekräftar för övrigt att industrien icke prisvägen kompenserat sig för kostnaderna för den egna beredskapslagringen.

Konjunkturerna präglas för närvarande av en påfallande osäkerhet. De negativa tendenserna synes dominera. Det kärvare konjunkturläget har redan medfört svåra belastningar för vår industri — främst på exportsidan. De krympande vinstmarginalerna har medfört en viss stagnation av investeringarna. I samma riktning har osäkerheten inför europamarknadsförhandlingarna verkat. Enligt nyligen framlagda analyser finns ingen an-

ledning att förvänta någon avgörande förbättring inom närmaste år. Statsmakterna har också redan sett sig nödsakade att på olika sätt stimulera konjunkturerna.

Mot bakgrund härav och med hänsyn till den allt svårare internationella konkurrensen förefaller det oss uppenbart orimligt att lägga än tyngre ekonomiska bördor på vår industri. I synnerhet för exportindustrien, vilkens konkurrenter på världsmarknaden undgår en motsvarande belastning, har förslaget en högst olycklig effekt — alldeles frånsett att det direkt motverkar de ansträngningar som på andra områden göres för att stimulera konjunkturen.

Vi vill ej bestrida, att de lagringsskyldiga i en del fall kan ha kommersiell nytta av de tillkommande lagren. Med hänsyn till den starkt ökade omfattningen av lagringsskyldigheten blir denna nytta dock relativt sett väsentligt mindre än vad som varit fallet under innevarande lagringsperiod — vilket också vitsordats av departementschefen. Under inga omständigheter kan den motivera en ökning av de lagringsskyldigas relativa kostnadsansvar.

Industriens lagringsplikt avser enbart varuslagen tunga och lätta eldningsolja. Mot bakgrund av det anförda vill vi föreslå, att statsbidrag till beredskapslagring av ifrågavarande varuslag beräknas efter samma princip som för närvarande gäller eller 60 % av kapitalkostnaderna. En sådan fördelning har också industrirepresentanten i kommittén förklarat sig kunna acceptera. Ur statsfinansiell synpunkt kan en sådan relativt lindrig ökning av statsbidraget icke inge betänkligheter.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 194 måtte besluta en sådan utformning av finansieringssystemet att ränte- och amorteringsfria lån för tvångslagringen av tunga och lätta eldningsolja utgår liksom hittills med 60 % av de beräknade totala kapitalkostnaderna.

Stockholm den 27 november 1962

Ch. von Sydow

Tage Magnusson

Gustaf Kollberg

C. W. Carlsson

Erik Grebäck